

ЗАКОН ЗА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Обн. ДВ. бр.68 от 30 Юли 1999г., изм. ДВ. бр.1 от 4 Януари 2000г., изм. ДВ. бр.108 от 29 Декември 2000г., изм. ДВ. бр.111 от 28 Декември 2001г., изм. ДВ. бр.103 от 5 Ноември 2002г., изм. ДВ. бр.120 от 29 Декември 2002г., доп. ДВ. бр.29 от 31 Март 2003г., изм. ДВ. бр.28 от 1 Април 2005г., изм. ДВ. бр.77 от 27 Септември 2005г., изм. ДВ. бр.94 от 25 Ноември 2005г., изм. ДВ. бр.30 от 11 Април 2006г., изм. ДВ. бр.62 от 1 Август 2006г., попр. ДВ. бр.63 от 4 Август 2006г., изм. ДВ. бр.13 от 8 Февруари 2008г., изм. ДВ. бр.26 от 7 Март 2008г., изм. ДВ. бр.36 от 15 Май 2009г., изм. ДВ. бр.74 от 15 Септември 2009г.

Глава първа. Общи положения

Цел и обхват на закона

Чл. 1. (1) Този закон регулира обществените отношения, свързани със:

1. осигуряване на правото на професионално образование и обучение на гражданите, съобразно личните им интереси и възможности;
2. задоволяване на потребностите от квалифицирана работна сила, конкурентоспособна на пазара на труда;
3. осигуряване на условия за функциониране и развитие на системата на професионалното образование и обучение, основаващи се на сътрудничество между нейните институции и органите на изпълнителната власт и на местното самоуправление и социалните партньори.

(2) Законът регламентира организацията, институциите, управлението и финансирането на системата на професионалното образование и обучение.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Основното и средното образование, придобивани съответно в професионалните училища и в професионалните гимназии, се регламентират със Закона за народната просвета, Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план и с държавните образователни изисквания, доколкото в този закон не е предвидено друго.

Цел на системата на професионалното образование и обучение

Чл. 2. Системата на професионалното образование и обучение подготвя гражданите за реализация в икономиката и в другите сфери на обществения живот, като създава условия за придобиване на професионална квалификация и за нейното непрекъснато усъвършенстване.

Задачи на системата на професионалното образование и обучение

Чл. 3. Основните задачи на системата на професионалното образование и обучение са:

1. придобиване на професионална квалификация;

2. (нова - ДВ, бр. 103 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г.) придобиване на правоспособност за професии, упражняването на които изисква такава, включително и за упражняване на регулирани професии;
3. (предишна т. 2 - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) непрекъснато усъвършенстване на професионалната квалификация;
4. (предишна т. 3 - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) формиране на мотивационна система за реализация в гражданското общество;
5. (предишна т. 4 - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) формиране на обща култура на основата на националните и общочовешките ценности.

Структура на системата на професионалното образование и обучение

Чл. 4. Системата на професионалното образование и обучение включва професионално ориентиране, професионално обучение и професионално образование.

Същност на системата на професионалното образование и обучение

Чл. 5. (1) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Професионалното ориентиране осигурява информирането, консултирането и съветването на ученици, и на други лица относно избора на професия и кариерно развитие.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Професионалното обучение осигурява придобиването на квалификация по професия или по част от професия, както и усъвършенстването ѝ. При условия, определени с този закон, със Закона за народната просвета и Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план, то осигурява и завършването на основно образование или на класове от средното образование. Професионалното обучение включва:

1. начално професионално обучение - придобиване на първоначална квалификация по професия или по част от професия;
2. непрекъснато професионално обучение - усъвършенстване на придобитата квалификация по професия или по част от професия.

(3) Професионалното образование осигурява усвояването на общообразователния минимум за средно образование и придобиването на квалификация по професия.

Глава втора.

ОБЩИ ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ОРГАНИЗАЦИЯТА В СИСТЕМАТА НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Раздел I.

Професии и степени на професионална квалификация

Списък на професиите за професионално образование и обучение

Чл. 6. (1) Професионалното ориентиране, професионалното обучение и професионалното образование се осъществяват по професии и специалности, включени в Списъка на професиите за професионално образование и обучение.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) Списъкът по ал. 1 се утвърждава от министъра на образованието, младежта и науката след съгласуване с министъра на труда и социалната политика, както и със съответните отраслови министри и с представителните организации на работодателите и на работниците и служителите на национално равнище.

(3) (Нова - ДВ, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г.) Структурните елементи на списъка по ал. 1 са професии и специалности.

Списък на регулираните професии в република България (загл. изм. - дв, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г.)

Чл. 7. (Изм. - ДВ, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г.) (1) (Доп. - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г., изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) Списъкът на регулираните професии в Република България се приема с решение от Министерския съвет по предложение на министъра на образованието, младежта и науката след съгласуване с министъра на труда и социалната политика, както и със съответните отраслови министри и с представителните организации на работодателите и на работниците и служителите на национално равнище.

(2) Структурни елементи на списъка по ал. 1 са:

1. наименованието на професиите, които са регулирани съгласно българското законодателство;

2. (изм. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г.) нормативният акт, който определя изискванията за упражняване на професията;

3. (изм. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г., изм. - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г.) органът, компетентен за признаване на право за упражняване на съответната регулирана професия.

(3) Министерският съвет определя условията и реда за поддържане на списъка по ал. 1.

(4) (Нова - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г.) Решението по ал. 1 се обнародва в "Държавен вестник".

Класификационни признаци на списъка на професиите за професионално образование и обучение

Чл. 8. (1) Професиите и специалностите се класифицират в професионални направления и по степен на образование и степен на професионална квалификация.

(2) Степените на професионална квалификация, придобивани по този закон, са първа, втора, трета и четвърта.

(3) За съответните степени на професионална квалификация се изисква:

1. за първа степен - придобити професионални компетенции за упражняване на професии, включващи рутинни дейности, извършвани при неизменящи се условия;

2. за втора степен - придобити професионални компетенции за упражняване на професии, включващи дейности с комплексен характер, извършвани при изменящи се условия;

3. за трета степен - придобити професионални компетенции за упражняване на професии, включващи дейности с комплексен характер, извършвани при изменящи се условия, както и поемане на отговорности за работата на други лица;

4. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) за четвърта степен - придобити професионални компетенции за упражняване на професии, включващи широк кръг дейности с комплексен характер, извършвани при изменящи се условия, както и поемане на управленски отговорности за работата на други лица и за разпределяне на ресурси.

(4) Входящото минимално образователно равнище за придобиване на съответните степени на професионална квалификация е:

1. (изм. - ДВ, бр. 26 от 2008 г.) за първа степен:

а) завършен VI клас - за ученици;

б) завършен начален етап на основното образование или успешно завършен курс за ограмотяване по реда на Закона за насърчаване на заетостта - за лица, навършили 16 г.;

2. за втора и трета степен - завършени VII клас или основно образование;

3. за четвърта степен - завършено средно образование.

(5) Изходящото образователно равнище за придобиване на съответните степени на професионална квалификация е:

1. за първа степен:

а) основно образование - за ученици;

б) (изм. - ДВ, бр. 26 от 2008 г.) начален етап на основното образование или успешно завършен курс за ограмотяване по реда на Закона за насърчаване на заетостта - за лица, навършили 16 години;

2. за втора степен - завършени X или XI клас, придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование или завършено средно образование;

3. (доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) за трета степен - средно образование или придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование и

се определя с държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии.

Раздел II.

Условия и ред за придобиване на професионална квалификация

Обучение за придобиване на професионална квалификация

Чл. 9. (1) Право за осъществяване на обучение за придобиване на професионална квалификация имат:

1. (доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) професионални училища, професионални гимназии, професионални колежи, училища по изкуствата и центрове за професионално обучение;

2. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) прогимназиални, основни, средни общообразователни, специални и спортни училища, гимназии и профилирани гимназии в отделни паралелки в тях - въз основа на заповед на министъра на образованието, младежта и науката, ако отговарят на условията, определени с държавните образователни изисквания.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) Обучение за придобиване на професионална квалификация могат да осъществяват министерства, общини, висши училища, организации на работодатели, организации на работници и служители и отделни работодатели.

(3) Обучение за придобиване на професионална квалификация може да се осъществява и чрез индивидуална подготовка.

Рамкови програми за придобиване на професионална квалификация (загл. изм. - дв, бр. 103 от 2002 г.)

Чл. 10. (1) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) Придобиването на професионална квалификация в системата на професионалното образование и обучение се регламентира с рамкови програми, утвърдени от министъра на образованието, младежта и науката.

(2) Програмите по ал. 1 определят възрастта и входящото образователно и квалификационно равнище на кандидатите, както и съдържанието и продължителността на професионалното образование и на професионалното обучение.

(3) Програмите по ал. 1 са:

1. програми А за начално професионално обучение с придобиване на първа степен на професионална квалификация;

2. програми Б за начално професионално обучение с придобиване на втора степен на професионална квалификация;

3. програми В за професионално образование с придобиване на втора или трета степен на професионална квалификация;
4. програми Г за професионално обучение с придобиване на четвърта степен на професионална квалификация;
5. програми Д за начално професионално обучение с придобиване на квалификация по част от професия;
6. програми Е за непрекъснато професионално обучение за актуализиране или разширяване на придобитата професионална квалификация, както и за придобиване на първа, втора и трета степен на професионална квалификация.

Програми за ученици

Чл. 11. Програмите, по които могат да се обучават ученици, са:

1. програми А с продължителност до 3 г. за ученици със завършен най-малко VI клас;
2. програми Б с продължителност до 4 г. за ученици със завършено основно образование или със завършен клас от средното образование;
3. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г., в сила от учебната 2009 - 2010 г.) програми В с продължителност 4 г. за ученици със завършено основно образование или 5 г. за ученици със завършен VII клас, а в училищата по изкуствата - до 4 г. след основно образование или завършен клас от средното образование;
4. програми Д с продължителност до 1 г. за ученици със завършено основно образование или със завършен клас от средното образование.

Програми за лица, навършили 16 години

Чл. 12. Програмите, по които могат да се обучават лица, навършили 16 г., са:

1. (изм. - ДВ, бр. 26 от 2008 г.) програми А с продължителност до 1 г. за лица със завършен най-малко начален етап на основното образование или успешно завършен курс за ограмотяване по реда на Закона за насърчаване на заетостта;
2. програми Б с продължителност 1 г. за лица със завършен клас от средното образование или със завършено средно образование;
3. (нова - ДВ, бр. 103 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г., в сила от учебната 2009 - 2010 г.) програми В с продължителност съответно 4 г. за лица със завършено основно образование;
4. (предишан т. 3 - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) програми Г с продължителност до 2 г. за лица със завършено средно образование;
5. (предишна т. 4 - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) програми Д с продължителност, определена с конкретната документация за професионално обучение;

6. (предишна т. 5 - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) програми Е с продължителност, определена с конкретната документация за професионално обучение.

**Документация за професионалното образование и за професионалното обучение
(загл. изм. - дв, бр. 103 от 2002 г.)**

Чл. 13. (1) (Доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Програмите по чл. 10, ал. 3, т. 1, 2, 3 и 4 се конкретизират за всяка професия от списъка по чл. 6, ал. 1 с държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии, въз основа на които се разработват учебни планове и учебни програми.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Програмите по чл. 10, ал. 3, т. 5 и 6 се конкретизират с документацията за професионално обучение - учебни планове и учебни програми.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Документацията по ал. 2 се разработва от обучаващата институция или от заявителя на професионалното обучение. При придобиване на степен на професионална квалификация документацията се разработва в съответствие с държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии.

Изисквания към кандидатите

Чл. 14. (1) Изискванията към кандидатите, желаещи да се включат в програмите за професионално образование и професионално обучение, се отнасят за минимална възраст, здравословно състояние, входящо образователно равнище и входящо квалификационно равнище.

(2) Минималната възраст на кандидата в годината на кандидатстването е 13 г. за училищата и 16 г., когато обучението се извършва в друга обучаваща институция.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) Здравословното състояние на кандидата се удостоверява с медицинско свидетелство, доказващо, че професията, по която желае да се обучава, не му е противопоказна. Изискванията се определят с наредба на министъра на здравеопазването след съгласуване с министъра на образованието, младежта и науката.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 26 от 2008 г.) Входящото образователно равнище на кандидата е завършен клас от основното или средното образование, завършена степен на образование или успешно завършен курс за ограмотяване по реда на Закона за насърчаване на заетостта, необходими за придобиване на съответната степен на професионална квалификация.

(5) Входящото квалификационно равнище на кандидата е придобитата степен на професионална квалификация, изисквана за включване в програма Е.

Условия и ред за приемане на кандидатите (загл. изм. - дв, бр. 103 от 2002 г.)

Чл. 15. (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г., изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) Условията и редът за приемане на кандидатите в държавните и общинските училища, в

които се извършва професионално образование и обучение, се определят с наредба на министъра на образованието, младежта и науката, а в училищата по изкуствата - с наредба на министъра на образованието, младежта и науката и на министъра на културата.

(2) Условието и редът за приемане на кандидати в институции, различни от посочените в ал. 1, се определят от обучаващата институция при спазване изискванията на този закон и другите нормативни актове, уреждащи професионалното образование и обучение.

Раздел III. Организация на учебния процес

Организация на учебния процес в професионалното образование

Чл. 16. (1) Формите на обучение, организационните форми и учебното време за програмите В са в съответствие със Закона за народната просвета и Правилника за прилагане на Закона за народната просвета.

(2) Организацията на учебния процес за всяка професия от списъка по чл. 6, ал. 1 се определя с държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии.

Организация на учебния процес в професионалното обучение

Чл. 17. (1) Формите на обучение, организационните форми и учебното време за програмите А, Б и Д за ученици са в съответствие със Закона за народната просвета и Правилника за прилагане на Закона за народната просвета.

(2) Организационната форма за програмите А, Б, Г, Д и Е за лица, навършили 16 г., е квалификационен курс. Формите на обучение, учебното време и броят на обучаемите в курса се определят от обучаващата институция. Те могат да се съгласуват със заявителя на професионалното обучение.

(3) Организацията на учебния процес по програмите А, Б и Г се определя с държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии, а по програмите Д и Е - с документацията по чл. 13, ал. 2.

Глава трета. ИНСТИТУЦИИ В СИСТЕМАТА НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Институции

Чл. 18. Институциите в системата на професионалното образование и обучение са:

1. професионални училища;

2. професионални гимназии;
3. (нова - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) училища по изкуствата;
4. (предишна т. 3 - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) професионални колежи;
5. (предишна на т. 4 - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) центрове за професионално обучение;
6. (предишна т. 5 - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) центрове за информация и професионално ориентиране;
7. (отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)
8. (предишна т. 6 - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) центрове за квалификация на обучаващите.

Професионални училища, професионални гимназии, професионални колежи и училища по изкуствата (загл. изм. - дв, бр. 103 от 2002 г.)

Чл. 19. (1) Професионалните училища, професионалните гимназии и професионалните колежи са държавни, общински и частни, български с чуждестранно участие и чуждестранни и се откриват, преобразуват и закриват по реда, предвиден в Закона за народната просвета.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) Професионалните училища осъществяват начално професионално обучение с придобиване на първа и втора степен на професионална квалификация и на квалификация по част от професията с продължителност до четири години. В тях се приемат ученици със завършен най-малко VI клас. В професионалните училища може да се осъществява и професионално образование въз основа на заповед на министъра на образованието, младежта и науката, ако отговарят на условията, определени с държавните образователни изисквания.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г., в сила от учебната 2009 - 2010 г., изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) Професионалните гимназии осъществяват професионално образование с придобиване на втора степен на професионална квалификация с продължителност четири години или на трета степен на професионална квалификация с продължителност четири или пет години. В тях се приемат ученици със завършено основно образование или със завършен VII клас. Професионалните гимназии могат да осъществяват и професионално обучение с придобиване на първа, втора и трета степен на професионална квалификация и на квалификация по част от професията. Професионалните гимназии могат да осъществяват и професионално обучение с придобиване на четвърта степен на професионална квалификация въз основа на заповед на министъра на образованието, младежта и науката, ако отговарят на условията, определени с държавните образователни изисквания.

(4) (Нова - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Професионалните училища и професионалните гимназии могат да организират обучение и на лица, навършили 16 години, по програмите по чл. 12.

(5) (Нова - ДВ, бр. 103 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г., в сила от учебната 2009 - 2010 г.) Училищата по изкуствата осъществяват професионално образование с придобиване на трета степен на професионална квалификация с продължителност до четири години след основно образование.

(6) (Предишна ал. 4, доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Професионалните колежи осъществяват професионално обучение с придобиване на четвърта степен на професионална квалификация с продължителност до две години, в зависимост от притежаваната степен на професионална квалификация. В тях се приемат лица със завършено средно образование.

Центрове за професионално обучение

Чл. 20. Центровете за професионално обучение осъществяват професионално обучение на лица, навършили 16 години.

Центрове за информация и професионално ориентиране

Чл. 21. (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Центровете за информация и професионално ориентиране осъществяват професионално ориентиране на ученици, и на други лица.

Статут на центровете за професионално обучение и на центровете за информация и професионално ориентиране

Чл. 22. (1) Центровете за професионално обучение и центровете за информация и професионално ориентиране са държавни, общински или частни, български с чуждестранно участие и чуждестранни.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) Държавните и общинските центрове се откриват от юридическите лица, които са получили лицензия за осъществяване на професионално обучение или на професионално ориентиране.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) Частните центрове се откриват от едноличните търговци или юридическите лица, учредени като търговски дружества, кооперации, сдружения и фондации, получили лицензия за осъществяване на професионално обучение или на професионално ориентиране.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) Българските центрове за професионално обучение и центрове за информация и професионално ориентиране с чуждестранно участие се откриват от регистрираните в Република България сдружения между български и чуждестранни физически и/или юридически лица, получили лицензия за професионално обучение или за професионално ориентиране.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) Чуждестранните центрове за професионално обучение и центрове за информация и професионално ориентиране се откриват от чуждестранни юридически лица, които осъществяват дейността си в Република България в съответствие с международни спогодби и са получили лицензия за професионално обучение или за професионално ориентиране.

(6) (Нова - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) Центровете за професионално обучение и центровете за информация и професионално ориентиране не могат да се управляват и

представляват от лица, които са осъдени на лишаване от свобода с влязла в сила присъда за умишлено престъпление.

(7) (Отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г., предишна ал. 6 - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) Лицензията за професионално обучение или за професионално ориентиране се издава от Националната агенция за професионално образование и обучение.

(8) (Отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г., нова - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) До 31 януари на всяка календарна година центровете за професионално обучение и центровете за информация и професионално ориентиране са длъжни да представят в Националната агенция за професионално образование и обучение информация за извършената дейност през предходната календарна година.

(9) (Нова - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) Националната агенция за професионално образование и обучение определя индикатори за предоставяне на годишната информация по ал. 8.

Центрове за квалификация на обучаващите

Чл. 23. (1) Центровете за квалификация на обучаващите са държавни или общински обслужващи звена от системата на народната просвета и се откриват, преобразуват и закриват по реда, предвиден в Закона за народната просвета.

(2) Центровете за квалификация на обучаващите осъществяват актуализиране и разширяване на квалификацията на учители и други лица, извършващи професионална подготовка.

Глава четвърта.

ДЪРЖАВНО ОБРАЗОВАТЕЛНО ИЗИСКВАНЕ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Раздел I.

Общи положения

Съдържание на държавното образователно изискване за професионално образование и обучение (загл. изм. - дв, бр. 103 от 2002 г.)

Чл. 24. (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) С държавното образователно изискване за професионално образование и обучение по чл. 16, т. 6 от Закона за народната просвета се определят организацията на приема на кандидатите и на професионалното образование и обучение, структурата и съдържанието на рамковите програми за професионално образование и обучение и организацията на практическото обучение за училищното професионално образование и обучение.

Прием в професионалните училища, професионалните гимназии, професионалните колежи и в училищата по изкуствата (загл. изм. - дв, бр. 103 от 2002 г.)

Чл. 25. (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) (1) Професионалното образование и професионалното обучение по държавен план-прием се организират в държавните и общинските училища.

(2) Държавният план-прием се утвърждава по училища и професии за всяка учебна година.

(3) Държавните и общинските училища, с изключение на училищата по изкуствата, в съответствие със стратегиите, прогнозите, програмите и плановете за развитие на съответната община, правят предложение за държавен план-прием по професии до регионалните инспекторати по образованието.

(4) Инспекторатът по образованието съгласува направените предложения по ал. 3 със съответните финансиращи органи, с комисията по заетостта към областния съвет за регионално развитие и с регионалните структури на работодателите.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) Държавният план-прием за държавните и общинските училища се утвърждава от министъра на образованието, младежта и науката по предложение на началниците на регионалните инспекторати по образованието след съгласуване с министъра на труда и социалната политика и министъра на регионалното развитие и благоустройството.

(6) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г., изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) Държавният план-прием за училищата по изкуствата се утвърждава от министъра на културата. Условието и редът за утвърждаване на държавния план-прием се определят с наредба на министъра на културата и на министъра на образованието, младежта и науката.

(7) Частните, българските с чуждестранно участие и чуждестранните професионални училища определят самостоятелно план-приема си.

Организация на професионалното обучение на лица, навършили 16 години (загл. изм. - дв, бр. 103 от 2002 г.)

Чл. 26. (1) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Държавните и общинските училища могат да осъществяват и професионално обучение на лица, навършили 16 години, финансово осигурено от юридически или физически лица.

(2) Организацията, провеждането, материалното и финансовото осигуряване на професионалното обучение се уреждат с договор между директора на училището и финансиращото обучение лице.

Раздел II.

Съдържание на професионалното образование и на професионалното обучение

Структура и съдържание на рамковите програми за професионално образование (загл. изм. - дв, бр. 103 от 2002 г.)

Чл. 27. (1) Структурата на програмите за професионално образование включва общообразователна подготовка, задължителна професионална подготовка - обща, отраслова и специфична за всяка професия, задължителна чуждоезикова подготовка по професията и избираема подготовка - задължителноизбираема и свободноизбираема.

- (2) Общобразователната подготовка осигурява общобразователния минимум, необходим за средно образование.
- (3) Общата задължителна професионална подготовка е единна за всички професионални направления при отчитане на спецификата им. Тя включва теоретично обучение и практическо обучение - учебна практика.
- (4) Отрасловата задължителна професионална подготовка е единна за всички професии от професионалното направление при отчитане на спецификата на всяка професия. Тя включва теоретично обучение и практическо обучение - учебна практика.
- (5) (Доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Специфичната за всяка професия задължителна професионална подготовка включва теоретично обучение и практическо обучение - учебна и производствена практика.
- (6) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Общобразователната подготовка се определя съгласно Закона за степента на образование, общобразователния минимум и учебния план.
- (7) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Задължителната професионална подготовка, задължителната чуждоезикова подготовка по професията и избираемата подготовка се определят съгласно държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии.
- (8) (Отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)
- (9) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Най-малко 40 на сто от броя на учебните часове за задължителна професионална подготовка са за практическо обучение.

**Структура и съдържание на рамковите програми за професионално обучение
(загл. изм. - дв, бр. 103 от 2002 г.)**

Чл. 28. (1) Структурата на програмите за професионално обучение включва:

1. общобразователна подготовка, задължителна професионална подготовка и избираема подготовка за програмите за придобиване на професионална квалификация със завършване на основно образование или на клас от средното образование;
 2. задължителна и избираема професионална подготовка за програмите за придобиване на професионална квалификация.
- (2) Задължителната професионална подготовка включва теоретично обучение и практическо обучение.
- (3) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) За задължителната професионална подготовка броят на учебните часове за практическо обучение е не по-малък от броя на учебните часове за теоретично обучение.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Общообразователната подготовка се определя съгласно Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план.

(5) Задължителната професионална подготовка и избираемата подготовка се определят съгласно държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии.

Раздел III. Практическо обучение

Видове практическо обучение

Чл. 29. Практическото обучение се организира като учебна практика и производствена практика.

Места за провеждане на практическото обучение

Чл. 30. (1) Практическото обучение се провежда във:

1. учебно-производствени бази на училищата;
2. учебно-производствени бази на сродни училища или центрове за професионално обучение в Република България и в чужбина;
3. предприятия на юридически и физически лица;
4. учебно-производствени бази към предприятията.

(2) Учебно-производствените бази се обзавеждат съгласно държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии.

(3) В местата за провеждане на практическото обучение се осигуряват условия съгласно държавното образователно изискване за безопасни условия на възпитание, обучение и труд.

Организация на практическото обучение

Чл. 31. (1) Практическото обучение се провежда като учебно-тренировъчни, учебно-производствени и производствено-учебни дейности.

(2) За провеждане на практическото обучение в местата по чл. 30, ал. 1, т. 2, 3 и 4 училищата сключват договори.

(3) Училищата могат да организират самостоятелно и/или кооперирано с юридически или физически лица производство на продукция и услуги, като се изпълняват държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии или документацията за професионално обучение на училището или на заявителя на професионалното обучение.

(4) (Нова - ДВ, бр. 103 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) Организацията и финансирането на практическото обучение се осъществяват при условия и по ред, определени с наредба на министъра на образованието, младежта и науката, съгласувана с министъра на финансите.

Раздел IV.

Професионално образование и професионално обучение за ученици със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания, за ученици от домовете за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа, и за лица с девиантно поведение (Загл. изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

Професионално образование и професионално обучение за ученици със специални образователни потребности (загл. изм. - дв, бр. 103 от 2002 г.)

Чл. 32. (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) (1) За учениците със специални образователни потребности се организира професионално образование и професионално обучение, съобразено със съответното им увреждане.

(2) За учениците със сензорни увреждания се организира професионално образование или професионално обучение по професии или по част от професия, обучението и упражняването на които са подходящи за здравословното им състояние.

(3) За учениците с умствена изостаналост се организира професионално обучение по част от професия или по професии за придобиване на първа степен на професионална квалификация.

Професионално образование и професионално обучение за ученици с хронични заболявания

Чл. 32а. (Нов - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) За учениците с хронични заболявания и с физически увреждания се организира професионално образование или професионално обучение по професии или по част от професия, обучението и упражняването на които са подходящи за здравословното им състояние.

Професионално образование и професионално обучение за ученици от домовете за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа

Чл. 32б. (Нов - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) За учениците от домовете за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа, се осигурява професионално образование и професионално обучение.

Професионално образование и професионално обучение на ученици с девиантно поведение

Чл. 32в. (Нов - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) За учениците с девиантно поведение се организира професионално образование или професионално обучение по професия или по част от професия.

Професионално образование и професионално обучение на лишените от свобода

Чл. 32г. (Нов - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) За лишените от свобода се организира професионално образование и професионално обучение по професия или по част от професия.

Организация на професионалното образование и професионалното обучение

Чл. 32д. (Нов - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) Професиите по чл. 32 и 32а се определят от Министерството на образованието, младежта и науката и от Министерството на здравеопазването, по чл. 32б и 32в - от Министерството на образованието, младежта и науката, а по чл. 32г - от Министерството на образованието, младежта и науката и Министерството на правосъдието.

(2) В професионалните училища и в професионалните гимназии се приемат в паралелка до 5 ученици със сензорни увреждания, с хронични заболявания и/или с физически увреждания, както и ученици от домовете за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа.

Глава пета.

ЗАВЪРШВАНЕ, УДОСТОВЕРЯВАНЕ И ПРИЗНАВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ (ЗАГЛ. ИЗМ. - ДВ, БР. 77 ОТ 2005 Г., В СИЛА ОТ 27.09.2005 Г.)

Завършване на професионалното образование и професионалното обучение

Чл. 33. (1) Професионалното образование се завършва с полагане на:

1. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование съгласно Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план;

2. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) държавни изпити за придобиване на професионална квалификация - теория на професията и практика на професията.

(2) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Професионалното обучение по програмите А, Б, В и Г се завършва с полагане на държавни изпити за придобиване на професионална квалификация - теория на професията и практика на професията.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Професионалното обучение по програмите Д и Е се завършва с полагане на изпити за придобиване на професионална квалификация. Когато се придобива степен на професионална квалификация по програми Е, изпитите са държавни - по теория на професията и по практика на професията.

Организация и съдържание на изпитите за придобиване на професионална квалификация

Чл. 34. (1) При завършване на програмите А, Б, В и Г организацията на изпитите се определя съгласно държавното образователно изискване за системата на оценяване, а съдържанието им - съгласно държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии.

(2) При завършване на програмите Д и Е организацията и съдържанието на изпитите се определят от обучаващата институция след съгласуване с представителите на работодателите и на работниците, а когато се придобива степен на професионална квалификация - и съгласно държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии.

Комисии за провеждане на изпитите за придобиване на професионална квалификация

Чл. 35. (1) (Доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) В състава на комисиите за провеждане на изпитите се включват представители на обучаващата институция, на работодателите и на работниците и служителите, а за училищата по изкуствата - и на представители на съответните висши училища по изкуствата с равни квоти.

(2) Представителите на обучаващата институция са учители или други лица, извършващи професионална подготовка.

(3) Представителите на работодателите са с квалификация от съответната професионална област, а на работниците и служителите - с квалификация и трудов стаж не по-малко от четири години по съответната професия.

(4) Комисиите за провеждане на изпит се назначават от ръководителя на обучаващата институция.

(5) (Доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) В случай, че организациите на работодателите или на работниците и служителите, както и висшите училища по изкуствата не предложат свои представители за включване в състава на изпитните комисии, ръководителят на обучаващата институция допълва състава на комисията с определени от него членове.

Държавни изпити за придобиване на професионална квалификация в професионалното образование (загл. изм. - дв, бр. 103 от 2002 г.)

Чл. 36. (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) (1) Държавните изпити по теория на професията и по практика на професията се провеждат по национални изпитни програми в съответствие с държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г., изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) Националните изпитни програми се утвърждават от министъра на образованието, младежта и науката, а за училищата по изкуствата - от министъра на културата.

Изпити за придобиване на професионална квалификация в професионалното обучение

Чл. 37. (1) Изпитите за придобиване на степен на професионална квалификация се провеждат съгласно чл. 36.

(2) Изпитите за придобиване на квалификация по част от професията, както и за актуализиране или за разширяване на професионалната квалификация се провеждат по задания, определени от обучаващата институция след съгласуване с представителите на работодателите и на работниците.

Удостоверяване на професионалното образование и на професионалното обучение

Чл. 38. (1) Завършено професионално образование се удостоверява със:

1. диплома за завършено средно образование;
2. свидетелство за професионална квалификация;
3. (доп. - ДВ, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г.) свидетелство за правоспособност, издавано за професии, упражняването на които изисква правоспособност, включително и за упражняване на регулирани професии.

(2) Завършено професионално обучение с придобиване на степен на професионална квалификация се удостоверява със:

1. свидетелство за основно образование или документ за завършен клас от основното или средното образование;
2. свидетелство за професионална квалификация;
3. (доп. - ДВ, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г.) свидетелство за правоспособност, издавано за професии, упражняването на които изисква правоспособност, включително и за упражняване на регулирани професии.

(3) За завършено професионално обучение за придобиване на квалификация по част от професията, за актуализиране или за разширяване на професионалната квалификация се издава удостоверение за професионално обучение.

(4) Съдържанието на документите по ал. 1 и 2 се определя съгласно държавните образователни изисквания за документите за системата на народната просвета и за придобиване на квалификация по професии, а по ал. 3 - с държавното образователно изискване за документите за системата на народната просвета и конкретната документация по чл. 13, ал. 2.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г., изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) Условието и редът за издаване на свидетелство за правоспособност се определят с наредби на министъра на образованието, младежта и науката, освен ако в закон е предвидено друго.

(б) (Нова - ДВ, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г., отм. - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г.)

Право за издаване на документи за професионална квалификация

Чл. 39. (Доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Право за издаване на документи за професионална квалификация по чл. 38 имат професионалните училища, професионалните гимназии, училищата по изкуствата, професионалните колежи и центровете за професионално обучение. Право за издаване на документи за професионална квалификация имат и училищата по чл. 9, ал. 1, т. 2.

Удостоверяване на професионална квалификация на лица, обучавани извън системата на професионалното образование и обучение

Чл. 40. (1) Лица, обучавани по реда на чл. 9, ал. 2 и 3, могат да получат документите по чл. 38, ал. 2, т. 2 и ал. 3, ако имат не по-малко от шест месеца трудов стаж по професията или проведено практическо обучение с продължителност, определена от обучаваща институция.

(2) За получаване на документ по чл. 38, ал. 2, т. 2 се изисква и завършено образование или завършен клас, необходими за придобиване на съответната степен на професионална квалификация.

(3) Лицата по ал. 1 сключват с обучаваща институция договор за полагане на изпитите по чл. 37, а при необходимост - и за провеждане на практическо обучение.

Глава шеста.

УПРАВЛЕНИЕ НА СИСТЕМАТА НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Раздел I.

Национална агенция за професионално образование и обучение

Статут на националната агенция за професионално образование и обучение

Чл. 41. (1) Към Министерския съвет се създава Национална агенция за професионално образование и обучение като юридическо лице на бюджетна издръжка със седалище София.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Националната агенция за професионално образование и обучение е държавен орган за лицензиране на дейности в системата на професионалното образование и обучение, както и за координация на институциите, имащи отношение към професионалното ориентиране, обучение и образование.

(3) Националната агенция за професионално образование и обучение осъществява дейността си в съответствие с този закон и по правилник, утвърден от Министерския съвет.

Функции на националната агенция за професионално образование и обучение
(загл. изм. - дВ, бр. 103 от 2002 г.)

Чл. 42. (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Националната агенция за професионално образование и обучение:

1. (отм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г.)

2. издава и отнема лицензии за професионално обучение и професионално ориентиране;

2а. (нова - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) осъществява контрол на дейността на лицензираните институции в системата на професионалното обучение;

3. (изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) разработва и предлага на министъра на образованието, младежта и науката:

а) списъка на професиите за професионално образование и обучение;

б) държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии;

4. участва при разработването на държавните образователни изисквания за документите за системата на народната просвета и за системата за оценяване в частта им за професионалното образование и обучение;

5. (доп. - ДВ, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г., отм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г.)

6. (изм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) въз основа на анализ на дейността на центрoвете за професионално обучение и центрoвете за информация и професионално ориентиране прави предложения за усъвършенстване на системата на професионалното образование и обучение;

7. възлага провеждането и внедряването на научни изследвания в областта на професионалното образование, обучение и ориентиране;

8. координира дейностите по разработване на стратегии за развитие и усъвършенстване на професионалното образование и обучение;

9. съдейства за международното признаване на документите за професионално образование и професионално обучение;

10. (доп. - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) създава и поддържа регистър на центрoвете за професионално обучение и на центрoвете за информация и професионално ориентиране и за издадените и отнетите лицензии;

11. (отм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г.)

12. (нова - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) определя индикатори за предоставяне на годишната информация по чл. 22, ал. 8;

13. (нова - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) разработва и утвърждава формуляри и образци на документи за лицензиране.

Органи за управление и изпълнителни органи

Чл. 43. (1) Органите за управление на Националната агенция за професионално образование и обучение са управителният съвет и неговият председател.

(2) Управителният съвет създава експертни комисии за изпълнение на своите функции.

Състав на управителния съвет

Чл. 44. (1) Управителният съвет се състои от председател и 24 членове, от които:

1. осем представители на министерства;
2. осем представители на организациите на работодателите;
3. осем представители на организациите на работниците и служителите на национално равнище.

(2) Представителите по ал. 1 се определят по реда, предвиден в Правилника за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) Министър-председателят назначава председател на управителния съвет по предложение на министъра на образованието, младежта и науката.

(4) Председателят на управителния съвет е с висше образование и поне пет години стаж в системата на професионалното образование и обучение.

(5) (Нова - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) Не може да бъде председател на Националната агенция за професионално образование и обучение лице, което:

1. заема друга държавна длъжност;
2. упражнява търговска дейност или е управител, търговски посредник, ликвидатор или синдик;
3. е член на орган на управление или контрол на юридическо лице с нестопанска цел, търговско дружество или кооперация с изключение на дружества с държавно или общинско участие в капитала или на юридически лица, създадени със закон, за което не получава възнаграждение;
4. упражнява свободна професия с изключение на научна или преподавателска дейност или упражняване на авторски и сродни права.

Мандат на управителния съвет

Чл. 45. (1) Мандатът на председателя и на членовете на управителния съвет е четиригодишен. Едно лице не може да бъде член на управителния съвет за повече от два последователни мандата.

(2) Половината от членовете на управителния съвет се обновява по квоти на всеки две години.

(3) Член на управителния съвет се освобождава преди изтичането на мандата:

1. по писмено предложение на институциите по чл. 44, ал. 1;

2. при системно неизпълнение на задълженията си;

3. при фактическа невъзможност да изпълнява длъжността, продължила повече от шест месеца;

4. по негово писмено искане.

(4) Решението за освобождаване по ал. 3, т. 2 и 3 се взема с обикновено мнозинство от списъчния състав на съвета.

(5) Попълването на управителния съвет с нов член се извършва по реда, предвиден в Правилника за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение.

(6) Определените нови членове по ал. 5 имат мандат до края на мандата на освободения член.

(7) (Нова - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) Председателят на Националната агенция за професионално образование и обучение се освобождава преди изтичането на мандата:

1. при системно неизпълнение на задълженията;

2. при фактическа невъзможност да изпълнява длъжността, продължила повече от 6 месеца;

3. по негово писмено искане;

4. при възникване на някое от обстоятелствата по чл. 44, ал. 5;

5. при влизане в сила на акт, с който е установен конфликт на интереси по Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси.

Организация на дейността на управителния съвет

Чл. 46. (1) Управителният съвет провежда своите заседания най-малко веднъж на три месеца. Неговите заседания са редовни, ако присъстват поне две трети от членовете му.

(2) Управителният съвет взема решение с явно гласуване и обикновено мнозинство от списъчния състав на съвета.

Функции на управителния съвет

Чл. 47. Управителният съвет:

1. (отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)
2. (отм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г.)
3. създава експертни комисии по професионални направления и експертна комисия по професионалното ориентиране и определя техния състав и задачи;
4. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) приема индикатори за предоставяне на годишната информация по чл. 22, ал. 8;
5. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) одобрява формулярите и образците на документи за лицензиране;
6. (изм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) прави предложение пред Министерството на образованието, младежта и науката за развитие и усъвършенстване на системата на професионално образование и обучение;
7. (изм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) одобрява проект на правилник за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение.

Председател на управителния съвет

Чл. 48. (1) Председателят на управителния съвет е и председател на Националната агенция за професионално образование и обучение.

(2) Председателят на управителния съвет:

1. представлява Националната агенция за професионално образование и обучение;
2. ръководи дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение;
3. свиква и ръководи заседанията на управителния съвет;
4. (изм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) предлага на министъра на образованието, младежта и науката:
 - а) Списъка на професиите за професионално образование и обучение;
 - б) проекти на държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии;
5. (нова - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) утвърждава формулярите и образците на документите за лицензиране след одобряването им от управителния съвет;

6. (нова - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) издава или отказва издаването на лицензии за извършване и удостоверяване на професионално обучение или за извършване на информиране и професионално ориентиране въз основа на доклади на експертните комисии;
7. (нова - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) отнема издадените лицензии в случаите и по реда, определени в този закон, въз основа на доклади на експертните комисии;
8. (нова - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) утвърждава индикаторите за предоставяне на годишната информация по чл. 22, ал. 8;
9. (нова - ДВ, бр. 36 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) предлага на министъра на образованието, младежта и науката за внасяне в Министерския съвет проект на правилник за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение;
10. (нова - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) назначава държавните служители и сключва, изменя и прекратява трудовите правоотношения със служителите на Националната агенция за професионално образование и обучение.
- (3) (Нова - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) При изпълнение на своите правомощия председателят на управителния съвет издава заповеди.

Експертни комисии

Чл. 49. (1) Експертните комисии се създават по професионални направления от Списъка на професиите за професионално образование и обучение, както и по професионалното ориентиране.

(2) Експертната комисия се състои от 9 членове, от които:

1. (изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) по един представител от Министерството на образованието, младежта и науката, Министерството на труда и социалната политика и на съответното отраслово министерство;
2. трима представители на организации на работодателите от съответния отрасъл;
3. трима от браншовите синдикални организации на работниците и служителите от съответния отрасъл.

(3) Експертните комисии:

1. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) изготвят доклади до председателя на Националната агенция за професионално образование и обучение с предложения за издаване, отказ или отнемане на лицензии на центрове за професионално обучение и на центрове за информация и професионално ориентиране;
2. участват в разработването и актуализирането на държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии от съответното професионално направление, както и на държавните образователни изисквания за

документите за системата на народната просвета и за системата за оценяване в частта им за професионалното образование и обучение;

3. участват в разработването и актуализирането на Списъка на професиите за професионално образование и обучение.

4. (отм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г.)

5. (отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

(4) Редът за определяне на представителите по ал. 2 и организацията на дейностите на експертните комисии се уреждат в Правилника за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение.

Лицензия (загл. изм. - дв, бр. 36 от 2009 г.)

Чл. 49а. (Нов - ДВ, бр. 103 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) (1) Лицензията дава право за извършване и удостоверяване на професионално обучение с придобиване на степен на професионална квалификация или за извършване на информирание и професионално ориентиране.

(2) Лицензия се издава на лицата по чл. 22, ал. 2 - 5, когато заявената от тях дейност отговаря на държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по съответната професия или на изискванията за извършване на информирание и професионално ориентиране относно:

1. осигуряване на качествено и ефективно провеждане на професионалното обучение и/или информирание и професионално ориентиране, включително чрез вътрешна система за оценяване и поддържане на качеството;

2. ресурсно осигуряване - материални и човешки ресурси, с които се гарантира качествено провеждане на професионалното обучение и/или информирание и професионално ориентиране.

(3) За удостоверяване на изискванията по ал. 2 към заявлението по чл. 49б, ал. 1 се прилагат документи, определени в правилника за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение.

(4) Лицензията съдържа:

1. името, седалището и адреса на управление на едноличния търговец или на юридическото лице, получили лицензията; единен идентификационен код - за търговците, или код по БУЛСТАТ - за лицата, които не са търговци;

2. наименование и адрес на центъра за професионално обучение или на центъра за информация и професионално ориентиране;

3. предмет на лицензията;

4. професиите, за които е издадена лицензията за извършване и удостоверяване на професионално обучение;

5. дата на издаване на лицензията.

(5) Правата по издадената лицензия не могат да се прехвърлят или преотстъпват.

Ред за издаване на лицензията

Чл. 49б. (Нов - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) (1) Лицензията се издава по подадено писмено заявление на лицата по чл. 22, ал. 2 - 5.

(2) Към заявлението по ал. 1 се прилагат:

1. формуляр по образец;

2. удостоверение, издадено от съответния съд по регистрацията или Агенцията по вписванията, удостоверяващо актуалното състояние на заявителя;

3. единен идентификационен код - за търговците, или код по БУЛСТАТ - за юридическите лица, които не са търговци;

4. свидетелство за съдимост на лицето, което ще представлява и управлява центъра;

5. правилник за устройството и дейността на центъра;

6. документация за професионално обучение - учебни планове и учебни програми за обучение по професиите, съгласно чл. 13;

7. документи за собственост или други документи, доказващи наличието на материално-техническа база, в която ще се извършва професионално обучение или дейността по професионално ориентиране;

8. документи, издадени от компетентните органи, за съответствието на материалната база със здравните изисквания и с изискванията за пожарна и аварийна безопасност;

9. справка за преподавателския състав, към която се прилагат и копия от документите за завършено образование и професионална квалификация и декларации за съгласие;

10. документ за платена такса.

(3) За издаване на лицензия на чуждестранни юридически лица по чл. 22, ал. 5 освен документите по ал. 2, т. 1, 4, 6 - 10 към заявлението се прилагат и документи за идентификация на юридическото лице съгласно законодателството на държавата, в която е регистрирано. Когато документите са на чужд език, те се представят заедно със заверен превод на български език.

(4) До три месеца от постъпването на документите по ал. 2 председателят на Националната агенция за професионално образование и обучение издава или отказва да издаде лицензията въз основа на докладите на съответните експертни комисии.

(5) Когато в подадените документи за лицензиране се установят непълноти или нередовности, председателят на Националната агенция за професионално образование и обучение уведомява заявителя да ги отстрани или да предостави допълнителна информация. Заявителят може да отстрани нередовностите и/или да предостави допълнителна информация най-късно в едномесечен срок от получаване на уведомлението.

(6) Срокът за произнасяне по ал. 4 спира да тече до отстраняването на несъответствията от заявителя или до изтичането на срока по ал. 5.

(7) Ако заявителят не отстрани несъответствията в срок, председателят на Националната агенция за професионално образование и обучение отказва издаването на лицензия.

(8) Председателят на Националната агенция за професионално образование и обучение отказва издаването на лицензия, когато:

1. не са представени всички документи по ал. 2 или 3, представените документи са непълни или не са в определения вид или форма и нередовностите не са били отстранени в срок;

2. когато не са спазени изискванията на чл. 49а, ал. 2.

(9) Отказът за издаване на лицензия може да се обжалва при условията и по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(10) Условията и редът за издаване на лицензията по ал. 1 се конкретизират в правилника за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение.

Последващ контрол

Чл. 49в. (Нов - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) (1) Националната агенция за професионално образование и обучение осъществява последващ контрол относно изпълнението на изискванията по чл. 49а, ал. 2 и представяне на информацията по чл. 22, ал. 8 от центровете за професионално обучение и от центровете за информиране и професионално ориентиране.

(2) Контролът по спазване на изискванията на този закон и за извършване на дейностите по професионално обучение или професионално ориентиране в съответствие с условията на получената лицензия се осъществява от длъжностни лица на Националната агенция за професионално образование и обучение, определени със заповед на нейния председател.

(3) За осъществения контрол по ал. 1 и 2 се съставя констативен протокол, който съдържа препоръки и срок за изпълнението им.

(4) При установени нарушения по реда на ал. 2 председателят на Националната агенция за професионално образование и обучение издава мотивирана заповед за временно или окончателно отнемане на издадената лицензия по чл. 49а, ал. 1 при условията и по реда на този закон.

Прекратяване и отнемане на лицензията

Чл. 49г. (Нов - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) (1) Издадената лицензия е безсрочна.

(2) Правата по лицензията се прекратяват със:

1. смъртта на физическото лице - едноличен търговец, или с прекратяването на юридическото лице;
2. отнемането на лицензията.

(3) Лицензията се отнема временно за срок от три до 12 месеца, когато съответният център:

1. допусне нарушение на изискванията на този закон;
2. извършва професионално обучение или професионално ориентиране в нарушение на условията на получената лицензия;
3. не представя в Националната агенция за професионално образование и обучение информацията по чл. 22, ал. 8;
4. откаже достъп или съдействие за извършване на проверка на длъжностните лица по чл. 49в, ал. 2.

(4) В случаите, когато бъдат установени нарушения по ал. 3, издадената лицензия за професионално обучение или професионално ориентиране се отнема временно, когато те не бъдат отстранени в срока по чл. 49в, ал. 3.

(5) След изтичане на срока на отнемането по ал. 3 отнетата лицензия се връща, ако съответният център е отстранил нарушението.

(6) Лицензията се отнема окончателно, когато съответният център:

1. не е започнал да осъществява разрешената дейност не по-късно от 12 месеца от издаването на лицензията;
2. преустанови извършването на разрешената дейност за повече от 12 месеца;
3. извършва съществени нарушения на изискванията на този закон;
4. извършва професионално обучение или професионално ориентиране при съществено нарушение на условията на получената лицензия;
5. не отстрани констатираните нарушения по ал. 3 в определения по чл. 49в, ал. 3 срок;
6. допусне повторно нарушение по ал. 3;
7. е представил неверни данни, въз основа на които е издадена лицензията.

(7) В заповедта за окончателно отнемане на лицензията се определя срок, в който лицето не може да се кандидатира за нова лицензия и който не може да бъде по-малък от една година.

(8) Лицензията се отнема със заповед на председателя на Националната агенция за професионално образование и обучение въз основа на доклади на експертните комисии и на констативните протоколи по чл. 49в, ал. 3 в случаите по ал. 3, т. 1 и 2 и по ал. 6, т. 3 - 6.

(9) Лицето, представляващо съответния център за професионално обучение или центъра за информирание или професионално ориентиране, на който е отнета временно или окончателно лицензията по чл. 49а, ал. 1, е длъжно в 7-дневен срок от уведомяването за издадената заповед по ал. 8 да преустанови извършваната дейност и да върне в Националната агенция за професионално образование и обучение издадената лицензия, за което се съставя протокол.

(10) Заповедта за отнемане на лицензията може да се обжалва при условията и по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Информационна дейност на националната агенция за професионално образование и обучение

Чл. 50. (1) (Нова - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) Националната агенция за професионално образование и обучение поддържа публичен регистър за центровете за професионално обучение, за центровете за информирание и професионално ориентиране и за издадените и отнетите лицензии.

(2) (Предишен текст на чл. 50 - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) Националната агенция за професионално образование и обучение издава бюлетин, в който се публикуват:

1. (отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

2. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) критерии процедури и документация за лицензиране на центрове за професионално обучение и на центрове за информация и професионално ориентиране;

3. списък на професиите за професионално образование и обучение;

4. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) лицензираните от Националната агенция за професионално образование и обучение институции.

5. (отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

6. (отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

Раздел II.

Функции на министерствата, общините и на социалните партньори, отнасящи се до професионалното образование и обучение

Функции на министерството на образованието, младежта и науката (загл. изм. - дв, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.)

Чл. 51. (1) (Изм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) Министърът на образованието, младежта и науката провежда държавната политика в областта на професионалното образование и обучение, като:

1. приема държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии;
2. утвърждава Списъка на професиите за професионално образование и обучение;
- 2а. (нова - ДВ, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г.) предлага за приемане от Министерския съвет Списък на регулираните професии в Република България;
3. поддържа регистъра по § 1, ал. 2 от допълнителните разпоредби на Закона за народната просвета по отношение на институциите в системата на професионалното образование и обучение;
4. утвърждава държавния план-прием в държавните и общинските училища;
5. осигурява условия за изпълнението на държавните образователни изисквания за системата на професионалното образование и обучение;
6. утвърждава програми за квалификация в системата на професионалното образование и обучение;
7. организира професионалното ориентиране;
8. (изм. и доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) определя самостоятелно или съвместно със съответното компетентно министерство професиите за ученици със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания и за лица с девиантно поведение;
9. разпределя утвърдените по бюджета му финансови средства за професионално образование и обучение и контролира тяхното използване;
10. анализира резултатите и ефективността на професионалното образование и обучение;
11. определя свои представители в управителния съвет и в експертните комисии на Националната агенция за професионално образование и обучение;
12. (нова - ДВ, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г., отм. - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г.)

(2) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) Регионалните инспекторати по образованието на Министерството на образованието, младежта и науката провеждат държавната политика в областта на професионалното образование и обучение в съответния регион, като:

1. (изм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) координират взаимодействието между училищата, центровете за професионално обучение и центровете за информация и професионално ориентиране с регионалните служби по заетостта и бюрата по труда, с регионалните инспекции за опазване и контрол на общественото здраве, с органите на местното самоуправление и с регионалните структури на социалните партньори;
2. съгласуват предложенията на училищата за държавния план-прием;
3. участват в организирането на изпитите за придобиване на професионална квалификация.

Функции на министерството на труда и социалната политика

Чл. 52. Министерството на труда и социалната политика участва в провеждането на държавната политика в областта на професионалното образование и обучение, като:

1. определя потребностите от професионално образование и обучение чрез анализиране на тенденциите в развитието на пазара на труда;
2. участва в разработването, съгласуването и актуализирането на държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии;
3. участва в съгласуването на Списъка на професиите за професионално образование и обучение;
4. определя изискванията за здравословни и безопасни условия при практическото обучение и контролира изпълнението им чрез регионалните инспекции по труда;
5. участва в съгласуването на държавния план-прием в училищата чрез регионалните служби по заетостта;
6. участва в организирането на професионалното ориентиране;
7. определя свои представители в управителния съвет и в експертните комисии на Националната агенция за професионално образование и обучение.

Функции на министерството на здравеопазването

Чл. 53. Министерството на здравеопазването:

1. участва в съгласуването на Списъка на професиите за професионално образование и обучение;
2. определя хроничните заболявания и физическите увреждания, които са противопоказни при професионалното образование и професионалното обучение, по професии от Списъка на професиите за професионално образование и обучение;

3. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) определя съвместно с Министерството на образованието, младежта и науката професиите, по които професионалното образование и професионалното обучение е подходящо за здравословното състояние на обучаемите с хронични заболявания и физически увреждания, със сензорни увреждания и с умствена изостаналост;
4. (изм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) определя изискванията за здравословни условия при практическото обучение и здравно-физиологичните изисквания към седмичните разписания, както и контролира изпълнението им чрез органите на Държавния здравен контрол;
5. (доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) определя свои представители в управителния съвет и в експертната комисия по професионално ориентиране на Националната агенция за професионално образование и обучение.

Функции на отрасловите министерства

Чл. 54. Отрасловите министерства:

1. участват в разработването, съгласуването и актуализирането на държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии;
2. участват в разработването, съгласуването и актуализирането на Списъка на професиите за професионално образование и обучение;
3. предлагат промени в регистъра по § 1, ал. 2 от допълнителните разпоредби на Закона за народната просвета по отношение на институциите в системата на професионалното образование и обучение;
4. (доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) участват в съгласуването на държавния план - прием в училищата, които финансират;
5. разпределят утвърдените по бюджета им финансови средства за професионално образование и професионално обучение и контролират тяхното използване;
6. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) определят свои представители в управителния съвет и в експертните комисии по професионални направления на Националната агенция за професионално образование и обучение.

Функции на общините

Чл. 55. Общините участват във формирането на политика в областта на професионалното образование и обучение на територията им по отношение на:

1. потребностите от кадри;
2. професионалното ориентиране на ученици, безработни, както и на други лица;

3. промените в регистъра по § 1, ал. 2 от допълнителните разпоредби на Закона за народната просвета по отношение на институциите в системата на професионалното образование и обучение;
4. разпределянето на утвърдените по бюджета им финансови средства за професионално образование, обучение и ориентиране и контролира тяхното използване;
5. развитието на материално-техническата база на училищата, центровете за професионално обучение и центровете за информация и професионално ориентиране чрез финансови средства от общинските бюджети;
6. определянето на държавния план-прием в училищата.

Функции на организациите на работодателите

Чл. 56. Организациите на работодателите:

1. участват в разработването, актуализирането и съгласуването на Списъка на професиите за професионално образование и обучение;
2. предлагат промени в регистъра по § 1, ал. 2 от допълнителните разпоредби на Закона за народната просвета по отношение на институциите в системата на професионалното образование и обучение;
3. участват в разработването, съгласуването и актуализирането на държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии;
4. участват в организирането и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация и предлагат представители за участие в изпитните комисии;
5. определят своите представители в управителния съвет и в експертните комисии на Националната агенция за професионално образование и обучение.

Функции на организациите на работниците и служителите на национално равнище

Чл. 57. Организациите на работниците и служителите на национално равнище:

1. участват в актуализирането на държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии;
2. участват в разработването, актуализирането и съгласуването на Списъка на професиите за професионално образование и обучение;
3. определят свои представители в управителния съвет и в Експертната комисия по професионалното ориентиране на Националната агенция за професионално образование и обучение.

Функции на браншовите синдикални организации

Чл. 58. Браншовите синдикални организации:

1. защитават интересите на обучаемите пред работодателите по въпросите на трудовите и осигурителните отношения при провеждане на практическото обучение в предприятията;
2. участват в организирането и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация и предлагат представители за участие в изпитните комисии;
3. определят свои представители в експертните комисии по професионални направления на Националната агенция за професионално образование и обучение.

Глава седма.

ФИНАНСИРАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ, ОБУЧЕНИЕ И ОРИЕНТИРАНЕ

Източници на финансиране

Чл. 59. (1) Държавните и общинските училища, центрове за професионално обучение, центрове за информация и професионално ориентиране и центрове за квалификация на обучаващите се финансират от:

1. държавния бюджет;
2. бюджетите на общините;
3. спонсорства, дарения, завещания;
4. собствени приходи;
5. национални и международни програми;
6. (нова - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) други източници.

(2) Субсидията от държавния бюджет и от бюджетите на общините осигурява финансови средства за:

1. издръжката на професионалното образование и професионалното обучение в държавните и общинските училища;
2. административно-финансовото обслужване на държавните и общинските центрове за професионално обучение и центрове за информация и професионално ориентиране, както и на центрoвете за квалификация на обучаващите;
3. издръжката на професионалното ориентиране в държавните и общинските центрове за информация и професионално ориентиране;

4. издръжката на квалификацията на лицата, извършващи професионална подготовка в центровете за квалификация на обучаващите.

(3) (Отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

(4) Държавните и общинските институции в системата на професионалното образование и обучение съставят бюджет.

(5) Собствените приходи се използват за издръжка и за развитие на материално-техническата база. Субсидиите от държавния бюджет и от бюджетите на общините не се намаляват за сметка на собствените приходи.

(6) Професионалните колежи и центровете за професионално обучение събират такси за обучение от физически и юридически лица.

(7) Държавните и общинските центрове за информация и професионално ориентиране се финансират и от допълнителни дейности, определени с правилника им.

Финансиране на националната агенция за професионално образование и обучение

Чл. 60. (1) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Националната агенция за професионално образование и обучение се финансира със средства от държавния бюджет, от собствени приходи, спонсорства, дарения, завещания и др.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) За издаването, изменението или допълнението на лицензията по чл. 49а, ал. 1 Националната агенция по професионално образование и обучение събира такси в размер, определен в тарифа, одобрена от Министерския съвет.

(3) (Отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

Финансиране на професионално обучение извън държавните образователни изисквания

Чл. 61. Финансирането на професионалното обучение извън държавните образователни изисквания, както и на практическото обучение по чл. 40, ал. 1, организирани в държавните и общинските училища и центрове за професионално обучение, се извършва с финансови средства, заплащани от физически и юридически лица съгласно сключени договори.

Практическо обучение в чужбина

Чл. 62. Практическото обучение в чужбина, организирано от държавните и общинските училища и центрове за професионално обучение, се финансира от училището или центъра въз основа на сключен договор с чуждестранни институции за професионално образование и обучение.

Глава осма.

ПРИЗНАВАНЕ НА ПРАВО ЗА УПРАЖНЯВАНЕ НА РЕГУЛИРАНА

**ПРОФЕСИЯ ВЪЗ ОСНОВА НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ, ПРИДОБИТА В ЧУЖДА ДЪРЖАВА (НОВА - ДВ,
БР. 77 ОТ 2005 Г., ИЗМ. - ДВ, БР. 62 ОТ 2006 Г., В СИЛА ОТ 01.01.2007
Г., ОТМ. - ДВ, БР. 13 ОТ 2008 Г., В СИЛА ОТ 08.02.2008 Г.)**

Раздел I.

Признаване на право за упражняване на регулирана професия въз основа на професионална квалификация, придобита в държава членка (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г.)

Удостоверяване на правото за упражняване на регулирана професия

Чл. 63. (Нов - ДВ, бр. 77 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г., отм. - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г.)

Признаване на право за упражняване на регулирана професия, за която в република България се изисква притежаване на диплома

Чл. 64. (Нов - ДВ, бр. 77 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г., отм. - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г.)

Признаване на право за упражняване на регулирана професия, за която в република България се изисква притежаване на свидетелство за професионална квалификация

Чл. 65. (Нов - ДВ, бр. 77 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г., отм. - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г.)

Признаване на право за упражняване на регулирана професия, за която в република България се изисква притежаване на удостоверение за правоспособност

Чл. 66. (Нов - ДВ, бр. 77 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г., отм. - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г.)

Професионален стаж

Чл. 67. (Нов - ДВ, бр. 77 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г., отм. - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г.)

Стаж за приспособяване и изпит за признаване на правоспособност

Чл. 68. (Нов - ДВ, бр. 77 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г., отм. - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г.)

Ограничение

Чл. 69. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г., отм. - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г.)

Раздел II.

Признаване на право за упражняване на регулирана професия, за която се изисква притежаването на общи търговски или общи професионални знания и умения, въз основа на професионален стаж, придобит в държава членка (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г.)

Признаване въз основа на професионален стаж

Чл. 70. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г., отм. - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г.)

Доказване на професионален стаж

Чл. 71. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г., отм. - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г.)

Стаж за приспособяване и изпит за признаване на правоспособност

Чл. 72. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г., отм. - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г.)

Условия и ред за признаване

Чл. 73. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г., отм. - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г.)

Раздел III.

Признаване на право за упражняване на регулирана професия въз основа на професионална квалификация, придобита в трета държава. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г., попр. - ДВ, бр. 63 от 2006 г.)

Признаване на право за упражняване на регулирана професия въз основа на професионална квалификация, призната в държава членка

Чл. 74. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г., отм. - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г.)

Други случаи на признаване

Чл. 75. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г., отм. - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г.)

Раздел IV.

Други разпоредби (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г.)

Специфични изисквания за признаване на правото за упражняване на регулирана професия

Чл. 76. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г., отм. - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г.)

Проверка на истинността на документите

Чл. 77. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г., отм. - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г.)

Решение на органите по признаването

Чл. 78. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г., отм. - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г.)

Използване на професионално звание

Чл. 79. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г., отм. - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г.)

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на този закон:

1. "Професионално направление" е съвкупност от професии в определен в Националната отраслова класификация отрасъл на икономиката или от друга сфера на обществения живот, съобразена със съответната област на образованието по Международната стандартна класификация на образованието.

2. "Професия" е вид трудова дейност, за която се организира професионално образование и професионално обучение.

3. "Част от професия" е обособена трудова дейност в рамките на една професия, за която може да се организира професионално обучение.

4. "Специалност" е самостоятелно обособена трудова дейност в рамките на дадена професия.

5. "Професионална квалификация" е квалификация по професия или по част от професия, която включва съвкупността от професионални компетенции и необходимите за тяхното формиране общообразователни знания и умения.

6. "Професионални компетенции" са качества на личността, формирани на основата на придобити знания и умения, които способстват за проявяване на инициатива, за работа в екип и за качествено упражняване на определена професия според държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професия.

7. "Степен на професионална квалификация" е обемът и съдържанието на професионални компетенции и необходимите за тяхното формиране общообразователни знания и умения.

8. "Девиантно поведение" е поведение, което противоречи на обществените норми и подлежи на морални и правни санкции.

9. (отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

10. "Правоспособност" е признато притежаване на задължителен обем от професионални компетенции, което дава право за упражняване на конкретни трудови дейности.

11. (нова - ДВ, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г., доп. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г.) "Регулирана професия" е дейност или съвкупност от дейности, включена в Списъка на регулираните професии в Република България, която е от обществена значимост и/или е от съществено значение за живота и здравето на хората, и правото за упражняване на която е определено чрез закони, подзаконови или административни разпоредби, за притежаването на специфична професионална квалификация, правоспособност или членство в професионална организация, работеща за поддържане на високо равнище в съответната професионална област, за осъществяването на което е получила специфично признаване от държавата.

§ 1а. (Нов - ДВ, бр. 77 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г., отм. - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г.)

§ 2. Списъкът на професиите за професионално образование и обучение включва и списъка по чл. 42, ал. 6 от Закона за народната просвета.

§ 3. В обучаващите институции от системата на Министерството на отбраната, Министерството на вътрешните работи, Министерството на регионалното развитие и благоустройството и Министерството на транспорта този закон се прилага, доколкото друго не е предвидено в актовете за създаването им и в разпоредбите на специалните закони, отнасящи се до устройството и дейността им.

§ 3а. (Нов - ДВ, бр. 77 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г., отм. - ДВ, бр. 13 от 2008 г., в сила от 08.02.2008 г.)

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 4. Министерският съвет по предложение на министъра на образованието и науката в срок шест месеца от влизането в сила на този закон приема Правилник за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение и определя общата численост на персонала ѝ.

§ 5. В срок една година от влизането в сила на този закон министърът на образованието и науката по предложение на Националната агенция за професионално образование и обучение съгласувано с министъра на труда и социалната политика преобразува в центрове за информация и професионално ориентиране или закрива съществуващите педагогически консултационни кабинети и професионални информационни центрове.

§ 6. (Изм. - ДВ, бр. 1 от 2000 г., изм. - ДВ, бр. 108 от 2000 г., изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г., изм. - ДВ, бр. 120 от 2002 г.) Министърът на образованието и науката до началото на учебната 2004/2005 г. определя със заповед държавните и общинските професионални училища, професионални гимназии и професионални колежи в съответствие с чл. 18. Заповедта се обнародва в "Държавен вестник".

§ 7. (Изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) До приемането на държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии се прилагат утвърдените от министъра на образованието, младежта и науката учебни планове и програми по съответните професии и специалности.

§ 7а. (Нов - ДВ, бр. 29 от 2003 г.) (1) Учениците, постъпили през учебната 1998 - 1999 г. в I курс или VIII клас с прием след VII клас с интензивно изучаване на чужд език в техникуми, средни професионално-технически училища, професионални гимназии или в паралелки за придобиване на професионална квалификация в средни общообразователни училища и гимназии, придобиват професионална квалификация при условията и по реда на този закон и получават свидетелство по чл. 25, ал. 1, т. 2 от Закона за народната просвета, без да полагат държавните изпити по чл. 36, ал. 1.

(2) Учениците, постъпили през учебната 1999 - 2000 г. в IX клас с прием след основно образование в техникуми, средни професионално-технически училища, професионални гимназии или в паралелки за придобиване на професионална квалификация в средни общообразователни училища, гимназии и специални училища, придобиват

професионална квалификация при условията и по реда на този закон и получават свидетелство по чл. 25, ал. 1, т. 2 от Закона за народната просвета, без да полагат държавните изпити по чл. 36, ал. 1.

(3) Учениците по ал. 1 и 2 полагат изпитите за придобиване на професионална квалификация, посочени в учебните планове съгласно § 7:

1. за придобиване на втора степен на професионална квалификация - по теория по обобщен конспект и по практика, съгласно задание, определено от училището и след успешно завършен XII клас;

2. за придобиване на трета степен на професионална квалификация - по теория по обобщен конспект или защита на дипломна работа и по практика, съгласно задание, определено от училището и след успешно завършен XIII клас.

§ 7б. (Нов - ДВ, бр. 29 от 2003 г.) (1) Учениците, постъпили през учебната 1998 - 1999 г. в VIII клас с прием след VII клас в училища по изкуствата, придобиват професионална квалификация при условията и по реда на този закон и получават свидетелство по чл. 25, ал. 1, т. 2 от Закона за народната просвета, без да полагат държавните изпити по чл. 36, ал. 1.

(2) Учениците по ал. 1 полагат изпитите за придобиване на трета степен на професионална квалификация - по теория по обобщен конспект или защита на дипломна работа и по практика, съгласно задание, определено от училището и след успешно завършен XII клас.

§ 7в. (Нов - ДВ, бр. 29 от 2003 г.) (1) Лицата, които завършват през учебната 2002 - 2003 г. обучението си по професии и специалности с прием след завършено средно образование, не полагат държавните изпити за придобиване на професионална квалификация по чл. 36, ал. 1.

(2) Лицата по ал. 1 полагат изпити за придобиване на втора и/или трета степен на професионална квалификация, посочени в учебните планове съгласно § 7:

1. за придобиване на втора степен на професионална квалификация - по теория по обобщен конспект и по практика, съгласно задание, определено от училището;

2. за придобиване на трета степен на професионална квалификация - по теория по обобщен конспект или защита на дипломна работа и по практика, съгласно задание, определено от училището.

§ 8. Половината от членовете на управителния съвет на Националната агенция за професионално образование и обучение през първия мандат се обновява с по четирима представители от квотите на организациите на работодателите и от организациите на работниците и служителите на национално равнище по жребий и с четирима представители от квотата на министерствата.

§ 9. В Закона за народната просвета (обн., ДВ, бр. 86 от 1991 г.; изм., бр. 90 от 1996 г. и бр. 36, 124 и 153 от 1998 г.) в чл. 26, ал. 1 т. 7 и 8 се изменят така:

"7. професионални гимназии-от VIII или IX клас до XII или XIII клас включително;

8. професионални-от VII или VIII клас с продължителност на обучението до три години, от IX клас-с продължителност на обучението до четири години, и професионални колежи след завършено средно образование-с продължителност на обучението до две години;"

§ 10. В Закона за закрила при безработица и насърчаване на заетостта (обн., ДВ, бр. 120 от 1997 г.; изм., бр. 155 от 1998 г., бр. 26 и 50 от 1999 г.) раздел I на глава шеста "Професионална квалификация" и § 1, т. 8 от допълнителните разпоредби се отменят.

§ 11. (Изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) Изпълнението на този закон се възлага на министъра на образованието, младежта и науката.

Законът е приет от XXXVIII Народно събрание на 15 юли 1999 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

**Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА
ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ**

(ОБН. - ДВ, БР. 103 ОТ 2002 Г.)

§ 40. Навсякъде в закона думите "държавното образователно изискване за степен на образование, общообразователен минимум и учебен план" се заменят със "Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план", а думите "инспекторатите по образованието" се заменят с "регионалните инспекторати по образованието".

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА
ТУРИЗМА**

(ОБН. - ДВ, БР. 28 ОТ 2005 Г.)

§ 14. Подзаконовите нормативни актове по прилагането на Закона за закрила и развитие на културата, Закона за народната просвета, Закона за народните читалища, Закона за паметниците на културата и музеите, Закона за професионалното образование и обучение и Закона за филмовата индустрия, издадени от или съвместно с министъра на културата преди влизането в сила на този закон, запазват действието си.

.....

§ 35. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник", с изключение на § 12, който влиза в сила от 15 март 2005 г.

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА
ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ**

(ОБН. - ДВ, БР. 77 ОТ 2005 Г., В СИЛА ОТ 27.09.2005 Г.)

§ 16. Подзаконовите нормативни актове, които уреждат признаването на професионална квалификация и/или правоспособност за упражняване на регулирана професия, придобити в държави - членки на Европейския съюз и на Европейското икономическо пространство, се издават или допълват в срок до 6 месеца от влизането в сила на този закон.

§ 17. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник", с изключение на § 8, § 9, т. 2 и 3 и § 10, т. 2 и т. 3, буква "б", които влизат в сила от датата на влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА
ТУРИЗМА**

(ОБН. - ДВ, БР. 94 ОТ 2005 Г., В СИЛА ОТ 25.11.2005 Г.)

§ 69. Подзаконовите нормативни актове по прилагането на Закона за закрила и развитие на културата, Закона за народната просвета, Закона за народните читалища, Закона за паметниците на културата и музеите, Закона за професионалното образование и обучение и Закона за филмовата индустрия, издадени от или съвместно с министъра на културата и туризма преди влизането в сила на този закон, запазват действието си.

.....

§ 88. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ АДМИНИСТРАТИВНОПРОЦЕСУАЛНИЯ КОДЕКС**

(ОБН. - ДВ, БР. 30 ОТ 2006 Г., В СИЛА ОТ 12.07.2006 Г.)

§ 142. Кодексът влиза в сила три месеца след обнародването му в "Държавен вестник", с изключение на:

1. дял трети, § 2, т. 1 и § 2, т. 2 - относно отмяната на глава трета, раздел II "Обжалване по съдебен ред", § 9, т. 1 и 2, § 11, т. 1 и 2, § 15, § 44, т. 1 и 2, § 51, т. 1, § 53, т. 1, § 61, т. 1, § 66, т. 3, § 76, т. 1 - 3, § 78, § 79, § 83, т. 1, § 84, т. 1 и 2, § 89, т. 1 - 4, § 101, т. 1, § 102, т. 1, § 107, § 117, т. 1 и 2, § 125, § 128, т. 1 и 2, § 132, т. 2 и § 136, т. 1, както и § 34, § 35, т. 2, § 43, т. 2, § 62, т. 1, § 66, т. 2 и 4, § 97, т. 2 и § 125, т. 1 - относно замяната на думата "окръжния" с "административния" и замяната на думите "Софийския градски съд" с "Административния съд - град София", които влизат в сила от 1 март 2007 г.;

2. параграф 120, който влиза в сила от 1 януари 2007 г.;

3. параграф 3, който влиза в сила от деня на обнародването на кодекса в "Държавен вестник".

Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА
ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

(ОБН. - ДВ, БР. 62 ОТ 2006 Г., В СИЛА ОТ 01.01.2007 Г.)

§ 20. Този закон влиза в сила от датата на влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.

Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ПРИЗНАВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИ
КВАЛИФИКАЦИИ

(ОБН. - ДВ, БР. 13 ОТ 2008 Г., В СИЛА ОТ 08.02.2008 Г.)

§ 15. (1) Подзаконовите и другите актове по прилагането на закона се издават в едномесечен срок от влизането му в сила.

(2) До влизането в сила на актовете по ал. 1 издадените актове по прилагането на отменените с § 6, 7, 8, 9, 10, 11 и 12 разпоредби се прилагат, доколкото не му противоречат.

§ 16. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА
ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

(ОБН. - ДВ, БР. 36 ОТ 2009 Г., ИЗМ. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.)

§ 18. (1) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) Учениците, постъпили в VIII клас през учебната 2004 - 2005 г. и 2005 - 2006 г. за обучение по програма "В" за придобиване на трета степен на професионална квалификация с продължителност 6 години след завършен VII клас, и учениците, постъпили в IX клас през учебната 2005 - 2006 г. и 2006 - 2007 г. за обучение по програма "В" за придобиване на трета степен на професионална квалификация с продължителност 5 години след завършено основно образование, се обучават и завършват XIII клас в самостоятелна или задочна форма на обучение.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.) Учениците, постъпили в VIII клас през учебната 2006 - 2007 г. за обучение по програма "В" за придобиване на трета степен на професионална квалификация с продължителност 6 години след завършен VII клас, и учениците, постъпили в VIII или IX клас през учебните 2007 - 2008 г. и 2008 - 2009 г. за обучение по програма "В" за придобиване на трета степен на професионална квалификация с продължителност 5 или 6 години, завършват обучението си за придобиване на професионално образование с придобиване на трета степен на професионална квалификация в XII клас.

(3) Учениците по ал. 2 продължават и завършват обучението си по училищни учебни планове, разработени за всеки випуск.

(4) В училищните учебни планове по ал. 3 се преразпределя годишният и/или седмичният брой учебни часове при запазване на наименованието на учебните предмети/модули в утвърдения от министъра на образованието и науката учебен план за професията.

§ 19. Заварените процедури за лицензиране, които не са приключили към датата на влизането в сила на този закон, се довършват по досегашния ред.

.....

§ 23. Разпоредбите на § 2, 3, 4 и 21 влизат в сила от учебната 2009 - 2010 г.

**Допълнителни разпоредби
КЪМ ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА
ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ**

(ОБН. - ДВ, БР. 74 ОТ 2009 Г., В СИЛА ОТ 15.09.2009 Г.)

§ 2. Навсякъде в закона думите "министърът на образованието и науката", "министъра на образованието и науката" и "Министерството на образованието и науката" се заменят съответно с "министърът на образованието, младежта и науката", "министъра на образованието, младежта и науката" и "Министерството на образованието, младежта и науката".

Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА
ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

(ОБН. - ДВ, БР. 74 ОТ 2009 Г., В СИЛА ОТ 15.09.2009 Г.)

.....

§ 48. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник", с изключение на § 1, който влиза в сила от 15 септември 2009 г., и § 47, който влиза в сила от 1 октомври 2009 г.

Релевантни актове от европейското законодателство

ДИРЕКТИВА НА СЪВЕТА 77/486/ЕИО от 25 юли 1977 година относно образованието на децата на мигриращи работници

ДИРЕКТИВА НА СЪВЕТА 89/48/ЕИО от 21 декември 1988 година относно обща система за признаване на дипломите за висше образование, издадени след завършването на професионално обучение с минимална продължителност от три години

ДИРЕКТИВА НА СЪВЕТА 92/51 от 18 юни 1992 година относно втората обща система за признаване на професионално образование и обучение за допълнение на Директива 89/48/ЕИО

ДИРЕКТИВА 1999/42/ЕО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 7 юни 1999 година относно създаването на механизъм за признаване на придобитата квалификация във връзка с професионалните дейности в приложното поле на директивите за либерализация и преходни мерки и относно допълването на общата система за признаване на придобитата квалификация

РЕШЕНИЕ НА СЪВЕТА от 2 април 1963 година за определяне на общи принципи за въвеждане на обща политика в областта на професионалното обучение

РЕШЕНИЕ НА СЪВЕТА от 6 декември 1994 година, с което се утвърждава програма за действие за осъществяването на политика за професионална подготовка на Европейската общност